

CRISTINA VILLA

Crònica d'una exposició

L'exposició *Ramon Martí Alsina a Argentona. L'entorn familiar i el paisatge* que ha tingut

lloc a Argentona entre el 23 d'abril i el 29 de maig passats ha arribat a la seva fi havent acollit 1.434 visitants; havent rebut molt bones crítiques per part de la premsa especialitzada i molt bona acceptació pel públic en general (cosa reflectida també en els noranta-nou catàlegs venuts). En fi, podríem dir que ha estat tot un èxit, de la qual cosa tots els qui hem format part del projecte ens en sentim molt orgullosos, per bé que, per a mi, el seu pas fulgurant per la sala d'exposicions temporals del Museu del Càntir així com per la sala d'exposicions temporals de la Casa Gòtica, seu de l'Arxiu Històric Municipal, no ha deixat de recordar-me l'efimeritat d'una gran falla valenciana. Potser sigui una percepció molt exagerada, i possiblement ho sigui, però per a mi no, i potser és per el gran esforç que ha suposat a molts nivells dur a terme aquesta exposició.

En demanar-me que escrivís un article explicant una mica la gènesi del projecte, la seva evolució fins a la seva materialització, de sobte, em vaig perdre en una nebulosa en el temps, vaig fer un flash-back digne de Hickcock i, finalment, vaig recordar que un dia, fa molts anys, en descobrir la connexió entre Ramon Martí Alsina i Argentona, vaig pensar en fer d'aquest tema el meu doctorat. Ja en aquells temps vaig descobrir que la persona que més sabia del tema era la Teresa Guasch, Cap del Departament de Registre d'Obres

d'Art i Documentació del MNAC qui, finalment, ha estat la comissària de la nostra exposició. Per una sèrie de raons personals aquella idea va quedar aturada per bé que des del Centre d'Estudis Argentonins em van engrescar a fer un breu article referent al pintor i la nostra vila que aparegué en el nº 6 d'abril de 2001 de la revista *fontes*.

Però va ser a l'any 2004, quan el CEA va plantejar de fer unes conferències sobre la literatura i la pintura de paisatge al segle XIX als Països Catalans i per a completar aquestes jornades es va pensar en fer una exposició sobre Ramon Martí Alsina i les pintures que feien referència a la nostra vila; no en va Ramon Martí Alsina va ser millor paisatgista de la pintura catalana del segle XIX. Així doncs, al mes de juliol de 2004 ens vam posar en contacte amb diferents

persones per tal de moure el tema; una comissió formada per l'Oriol Calvo, la Lluïsa Navarro, la Marta Núñez i jo mateixa vam anar a veure al senyor Carlos Gonzalez, marxant i peritador d'art, per explicar-li la nostra idea. D'allà va sortir una primera proposta d'exposició i catàleg, sempre pensant amb la participació del Teresa Guasch, a la qual vam convidar que vingués a veure els espais previstos per a exposar les obres i també la mateixa comissió abans esmentada, però aquest cop s'hi va afegir Cristina Fontcuberta (qui per qüestions de disponibilitat abandonaria el projecte). Volíem explicar-li les nostres intencions després que haviem també anat a veure al Sr. Francesc Fontbona un dels crítics d'art del nostre país qui ens va adreçar altre cop amb ella per com a persona idònia per a portar el comissariat de l'exposi-

Els fills del pintor, Carlota (1855) i Ricard (1858), infants. Cap a 1862

ció. En aquella trobada de nit estiuenca es va quedar en fer l'exposició al novembre de 2005 ja que abans, intentar fer-la per al gener tot coincidint amb les jornades era, segons tothom amb qui havíem parlat, completament impossible.

Per una sèrie de motius econòmics i d'infraestructura aquestes jornades previstes per al gener del 2005 no es van arribar a fer mai. Tot va quedar aturat, també la idea de l'exposició fins que un bon dia m'arriba la notícia que l'alcalde d'Argentona, Antoni Soy, havia aconseguit gràcies a la seva tenacitat dues subvencions per tirar endavant el projecte. La Diputació de Barcelona amb 10.000 euros i ACESA amb 6.000 més tornaven a obrir les expectatives de materialització de l'exposició tot i que hi havia un inconvenient i no petit, el temps, ja que aquestes subvencions es perdien totalment si no s'utilitzaven els diners abans de finalitzar el primer quadrimestre del 2005. Així doncs, a tot estirar, l'exposició s'havia d'inaugurar a finals d'abril.

Amb aquestes perspectives l'Oriol Calvo, en Miquel Arnau i jo vam anar a veure a la Teresa Guasch per fer-li la proposta. I allà va ser evident la dita aquella que fa referència a la relativitat de les coses; allò del got mig ple o mig buit. Per a nosaltres eren molts diners, però per a la Teresa Guasch no n'eren tants i, a més a més, hi havia un greu problema de temps. Molt amablement ens va ensenyar tot (TOT) el MNAC i la visita va acabar amb la frase de la Teresa "bé, ja veureu que farem una exposició digna i adient". Així doncs, vam tornar cap a casa amb una bona dosi d'optimisme.

Al cap de poc, jo vaig baixar, una tarda de gener, a casa de la Teresa a Barcelona i allà vaig que-

dar estupefacte quan em va dir que ja havia parlat amb la Fundació Thyssen, amb un col·leccionista privat de Madrid, amb el Museu de Montserrat, amb el propi MNAC, amb la Galeria Bernat i amb el Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya per tal d'obtenir quadres. A més, també s'havia posat en contacte amb la família del pintor (jo també ho havia fet paral·lelament) per tal d'informar-los del projecte i demanar-los la seva participació. Aquella tarda també van quedar definides les tasques de cadascú: la Teresa seria la comissària de l'exposició, qui tindria la responsabilitat final, i jo "tiraria del carro" de manera que treballàrem plegades. Per mi era una responsabilitat molt gran ja que sabia que per primer cop des que treballa en el Museu no podria treballar conjuntament amb l'Oriol Calvo ja que ell tenia un compromís no menys ambiciós que era el de muntar l'exposició de cànirs modernistes que actualment ocupa tota la primera planta del Museu i la qual requeria una dedicació total per la seva magnitud.

En arribar a Argentona ràpidament vaig transmetre les notícies a les dues persones que de manera incondicional i fins al final m'han ajudat en tot això: la Marta Núñez i el Miquel Arnau. Per molts agraïments que faci mai seran suficients per tot el suport que m'han donat, sobretot molta moral, per tal que tot anés endavant. Tots tres vam fer diverses visites a la família del pintor i ens hi vam trobar amb la Teresa per tal de seleccionar obra, fer unes primeres fotos i fitxes. Sortíem d'allà que era negra nit. També vam anar a inspeccionar sobre el terreny tot intentant trobar i localitzar alguns dels paisatges

que apareixien en les pintures.

Paral·lelament i tot seguint les indicacions que em feia la Teresa via mail cada dia, vaig començar a tramitar les peticions de les obres de manera oficial per escrit i en nom del Museu del Càntir, el CEA i l'Ajuntament d'Argentona. També la Teresa em va començar a passar pressupostos possibles de diferents empreses referents als transports de les pintures. D'altra banda, s'havia de gestionar tot el que feia referència a les assegurances de les obres que a més es complicava en no poder-ho fer tot amb una mateixa asseguradora ja que cada museu imposa la seva i amb la qual treballen normalment.

Un dels aspectes que més em preocupaven era l'estat mediambiental de les sales en què s'havien de penjar els quadres i que era un dels requeriments en què més incidien les institucions a l'hora de donar el vist-i-plau per deixar les obres. Un mes abans de la inauguració la Silvia Cantos, companya de feina del museu i qui més hores s'està allà, es dedicava a anotar les temperatures i les humitats relatives de la sala d'exposicions almenys dos cops al dia i, així, controlar les oscil·lacions (que és el que cal evitar sempre). No anàvem malament i estàvem dins dels paràmetres acceptats (entre 18 i 22° de T i entre 40 i 60 % d'HR); però un bon dia em va trucar el conservador del MNAC per dir-me que era del tot imprescindible que comptés amb un humidificador i un deshumidificador per tal de possibles moments crítics i que calculés 1000 € per cada un. Em va caure el món a sobre ja que com podeu imaginar estàvem fent l'impossible per no passar-nos de la ratlla pel que feia al pressupost. Aleshores l'Oriol Calvo em va informar que hi havia un servei de

préstec d'aquest tipus d'aparells per als museus tant de la Xarxa de Museus de la Diputació de BCN com del Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya. Finalment, aquest darrer ens va deixar de tot i més, fins i tot un luxímetre per mesurar la incidència de la llum a les obres (cosa que també ha d'estar totalment sota control) i un dataloger que és un aparell digital que enregistra totes les variacions de T i HR hagudes i per haver; en una paraula, quedés retratat.

Per altra banda hi havia un element al voltant de l'exposició que era tant o més important que la mateixa exposició: el catàleg.

Sempre és desitjable que hi hagi catàleg quan es fa una exposició, per petita que aquesta sigui, ja que és el que realment quedarà quan la exposició es desmunti. En aquest cas esdevenia quelcom pràcticament imprescindible per diversos motius: tot i que en Ramon Martí Alsina té una sala dedicada en exclusiva al MNAC, aquesta era la quarta exposició que se li dedicava des que va morir l'any 1894 i les altres no van tenir catàleg. A més a més, hi havia tota una feina de recerca pel que fa a les localitzacions de les obres que feien referència a Argentona i a la vinculació que el pintor va tenir amb la nostra vila i tota aquesta informació s'havia de consignar en algun lloc. Penso que ha quedat palès la importància del catàleg llegint els articles editats que fan referència a la vida i l'obra (els aspectes tècnics) del pintor i dels seus lligams amb Argentona; també queden plasmes les imatges d'unes obres que possiblement mai tornin a exposar-se juntes.

En aquest punt vull fer esment que totes les persones que han escrit en el catàleg ho han fet de

manera totalment desinteressada; que quan es va plantejar la necessitat de traduir-lo al castellà no hi havia altra solució que fer-ho nosaltres (òbviament per tal de mantenir-nos dins del pressupost) i així és com entre la Marta Nuñez, la Sílvia Cantos i jo mateixa vam anar traduint tots els articles al castellà. I un dia que va passar per casa, per casualitat, en Vicenç Franco (amic de tota la vida i professor de llengua i literatura castellana) i va veure la magnitud de la meua tragèdia entre aquella muntanya de papers per corregir em va fer una proposta: "convida'm a sopar que t'ajudaré" i així va ser com vam trobar un corrector de textos al castellà (també sense cobrar). Per tant, es fa evident que he tingut molta sort ja que tothom m'ha ajudat. Però en el catàleg calia també posar les imatges de les obres. Això suposa fer peticions oficials a totes les institucions que ens deixaven quadres i que ens deixessin les transparències a partir de les quals es faria la reproducció de les imatges en el paper (sempre respectant les normatives que t'imposaven tots i cada un d'ells). Però en aquest cas una part molt important de l'obra que conformava l'exposició tant de dibuixos com de retrats era

obra inèdita i, per tant, calia que un fotògraf professional fes les fotos pertinents per anar a catàleg i així ho va fer en Marc Duran a qui també vull agrair la seva paciència i bona dosi de professionalitat adaptant-se sempre a tot el que se li demanava.

La Teresa Guasch va passar moltes tardes a la seu de Calidoscopi, l'empresa que materialitzaria les nostres idees, és a dir que faria el muntatge i el desmuntatge de l'exposició així com en dissenyaria tots elements gràfics: invitacions, cartells i tot el catàleg. Vull fer un agraïment molt especial a l'Emili Volta qui mentre vaig tenir al meu fill petit una setmana a l'hospital no va tenir cap mena d'inconvenient en venir a Argentona a quarts de 8 del vespre (quan jo tenia certa disponibilitat) i reunir-se amb mi i l'Oriol a la Casa Gòtica fins l'hora que fes falta.

També vam haver d'habilitar un taller provisional de restauració a la sala d'exposicions temporals de la Casa Gòtica on el Miquel Arnau i la Natàlia Nogueras i en Catà van restaurar totes aquelles obres que ho necessitaven.

A mesura que s'acostava la data de la inauguració, la feina i les tensions augmentaven també (cosa per altra banda habitual en

Sala amb dibuixos i pintures a la Casa Gòtica

totes i cada una de les exposicions que muntem). I, aleshores, vaig comptar amb l'ajut de la Lluïsa Navarro, tesorera del Centre d'Estudis Argentonins per donar-me un cop de mà a tramitar alguns pressupostos i també vaig comptar amb l'ajuda de la Carme Ruano (secretària de l'alcalde) per agilitzar tot el tema de factures i també per als aspectes de més protocol com ara peticions, invitacions, agraïments a persones i institucions de caire especial.

Un moment molt emotiu va ser quan van arribar les primeres

obres, que sigui dit de passada, anaven en unes caixes que impressionaven, fetes a mida. Ja que en aquell moment començava a prendre forma de veritat tots aquells esforços fets fins aleshores. Tan sols em feia patir molt una cosa: els correus.

El correu és com una mena d'inspector que t'envien determinats museus per tal de controlar com es desembalen les obres, com es penjen i que tot estigui sota les condicions pactades. En aquest cas tant el MNAC com el Museu de Montserrat van enviar una perso-

na cada un amb aquesta funció i haig de dir que totes les meves pors van quedar en no res ja que en cap moment van posar cap inconvenient en res, ans al contrari varen ser molt amables amb nosaltres.

Per ensobrar invitacions i preparar la recepció de la inauguració vaig comptar amb l'ajuda de diferents membres del CEA als quals també aprofito l'avinentsa per donar les gràcies així com a tots els vilatans i totes les vilatanes que ens han fet una visita mentre ha durat l'exposició.

Repercussió exposició Ramon Martí Alsina als mitjans de comunicació

31-05-2005
La Vanguardia
Catalunya
Barcelona
Martí Alsina en Argentona
Anton M. Espadaler

27-05-2005
El Periódico
Exposicions
L'Argentona de Martí Alsina
Josep Ma Cadena

12-05-2005
TV de Mataró
Programa Espai d'Art dirigit i presentat per Pere Pascual
Entrevista en directe a Teresa Guasch i
Cristina Villa

25-05-2005
TV3
Informatiu comarques dirigit per Ernest Maymó i presentat per Fina Brunet

29-04-2005
Ràdio Nacional
Programa cultural
Nautilus
Reportatge de 3 minuts

08-05-2005
El Punt
Cultura i espectacles
El realisme de Martí Alsina omple el Museu del Càntir d'Argentona
Teresa Marquez

Capgros
Argentona homenatja Martí Alsina amb una exposició excepcional
Emma Teixidó

Capgros
Opinió
Art amb majúscules
Pere Pascual

Abril - Maig 2005
La Clau
Agenda d'activitats
Exposicions

27-04-2005
www.capgros.com
Argentona recorda Martí Alsina, un dels millors pintors catalans del XIX
Emma Teixidó

25-05-2005
www.capgros.com
Exposicions
Ramon Martí Alsina i Argentona - els paisatges i l'entorn
Pere Pascual

També a:
www.socialistes.org/ambit/argentona/Noticies

25-05-2005
www.aplecmaresme.com
(agenda d'activitats del Maresme)

25-05-2005
www.vilaweb.com

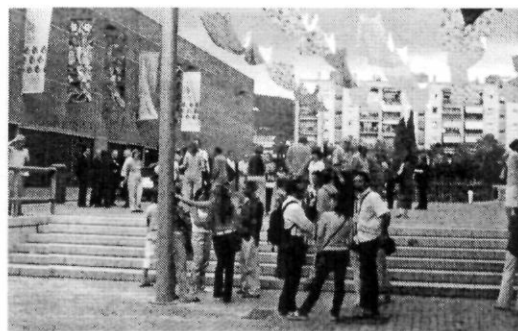
12-05-2005
Informatiu Museus
www.entitatscatalanes.com/agenda

19-05-2005
www.capgros.com
Argentona celebra també el Dia Internacional dels Museus
Emma Teixidó

actuaitat

Estem d'enhorabona! L'Aplec de Sant Pere de Clarà: una tradició recuperada.

Inauguració del Museu d'Estampació de Premià de Mar, l'1 de juliol de 2005.